

İŞLETME ETİĞİ UYGULAMASININ BİST 50 ÖZELİNDE İNCELENMESİ

Bekir DEĞİRMENÇİ¹

Öz

Toplumların ve insanlığın huzurlu ve güvenli yaşam koşullarının sağlanmasında işletmelere önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerden birisi de işletmelerin etik ilkelere uyum politikalarına uygun ilkeler belirlemeleri ve bu tip kuralları iş hayatına yansıtılmaları gerekmektedir. Günümüz küresel ölçekte haksız rekabetin artması ve usulsüz servet edinmeye yönelik yasa dışı bireysel eylemler toplumsal huzurun ve güven ortamının kaygan bir zemine oturmasına sebebiyet vermektedir. Bu çalışma, Borsa İstanbul'da işlem gören ve BİST 50'de yer alan halka açık işletmelerin "Kurumsal Etik Kuralları" hakkında belirledikleri ilkeler ve bu ilkelere yönelik uygulamaları incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan, "doküman analizi yöntemi" kullanılmıştır. BİST 50'de yer alan işletmelerin etik kurallara ilişkin bilgilere işletmeler tarafından yayınlanan 2022 raporlarından ulaşılmıştır. Çalışma, Mayıs-Ağustos 2022 tarih aralığını içeren bir sürede hazırlanmıştır. İşletme raporları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda örneklem grubunun işletme etiği uygulamaları raporlanmıştır. Aksa, Akbank, Kordsa, Yapı Kredi, Türk Havayolları işletmelerinin etik uygulamaları konusunda daha hassas davrandıkları ve işletme etiği konusunda daha somut adımlar attığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Sürdürülebilirlik, İşletme Etiği, BİST 50

JEL Kodları: M14, M19

ANALYSIS OF BUSINESS ETHICS PRACTICE ON BIST 50

Abstract

To provide peaceful and safe living conditions for societies and humanity, businesses have important duties. One of these tasks is that enterprises must set principles of ethical principles compliance policies and reflect such rules in their business life. Increased unjust competition on a global scale and illegal individual actions aimed at acquiring unacceptable self-esteem cause social peace and trust environment to sit on slippery ground. This study was conducted to examine the principles determined by the public enterprises traded on Borsa İstanbul and which are traded on BIST 50 and the practices for these principles. Within the scope of the study, one of the qualitative research methods, the "Document Analysis Method" was used. The information about the ethical rules of the enterprises in BIST 50 was obtained from the 2022 reports published by the enterprises. The study was prepared in a period of May-August 2022 date range. Business reports were examined in detail. As a result of the examinations, the operations ethics of the sample group were reported. Aksa, Akbank, Kordsa, Yapı Kredi, and Turkish Airlines have been more sensitive about ethical practices and have taken more concrete steps in terms of business ethics.

Keywords: Corporate Governance, Sustainability, Business Ethics, BIST 50

JEL Codes: M14, M19

¹ Öğr. Gör. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Besni Ali Erdemoğlu Meslek Yüksekokulu, bdegirmenci@adiyaman.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5236-5245>

GİRİŞ

Günümüz küresel dünyasında işletmelerin ve toplumların iç içe olduğu bir yapıda işletmelerin varlıklarını sürdürülebilmeleri amacıyla bir takım ilke ve kurallara uymaları gerekmektedir. Bu doğrultuda akademik çevrelerde yapılan birçok çalışma, kurumsal sürdürülebilirlik kavramını etik açıdan inceleme konusu yapmıştır (Tüyen, 2020; Küçükoğlu, 2012; Kardeş Selimoğlu ve Yazıcı, 2021). Evrensel Etik Kurallara aykırı hareket edilmesi durumunda, işletmeler batma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bir firmanın ekonomik çıkarları ön planda tutması, yönetimin kendi çıkarları uğruna her türlü teşebbüsü mubah sayması gibi olumsuz tutum ve davranışlar, sadece işletmelerin değil aynı zamanda tüm paydaşların bu durumdan olumsuz etkilenmelerine neden olmaktadır. Kaçınılmaz yok oluşun engellenmesinde firmaların uyması gereken kuralları bulunduğu ve bu kurallar arasında, “etik kurallar” yer almaktadır (Mohan Bursalı, 2018, s. 528).

Bu çalışma işyerlerinde uygulanması gereken etik kuralların BİST 50 özelinde, işletmeler tarafından uygulanıp uygulanmadığının tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma kapsamında BİST 50’de işlem gören firmaların tercih edilmesi nedenleri arasında; bu işletmelerin halka açık firmalar olması, kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetim ilkelerine uygun hareket ettikleri varsayılmaktadır. Diğer taraftan BİST 50’de yer alan işletmelerin etik kurallar konusunda daha hassas davrandıkları tahmin edilmektedir. Çalışmanın kavramsal çerçeve kısmında “kurumsal yönetim, kurumsal sürdürülebilirlik ve işletme etiği” kavramları incelenmiştir. Özellikle işletme etiği kurallarının, firmaların internet sitelerinde yer alan sürdürülebilirlik, kurumsal yönetim, faaliyet raporları ve uyum raporları gibi başlıklar altında yer verildiği tespit edilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk kez Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) tarafından 1987 yılında yayınlanan Brundtland Raporu’nda dile getirilmiştir. Sürdürülebilirlik özünde geleceğin ihtiyaçlarının göz önünde bulundurularak bugünden geleceğin refahının sağlanmasına yönelik önlemlerin alınmasını içermektedir (Gözükara, 2019, s. 13). Atagan Çetin, Doğan ve Çetin, sürdürülebilirlik kavramını, işyeri faaliyetlerinde kullanılan kaynakların kesintisiz, hızlı bir şekilde tüketilmeden ve verimli bir şekilde kullanılması şeklinde açıklamıştır (2019, s. 626). İşletmelerin yönetim stratejilerinin merkezinde yer alan sürdürülebilirlik kavramı; çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla işletmelerin toplum yararına faaliyetlerde bulunması şeklinde ifade edilmektedir (Tuan, 2019, s. 234).

Bu çalışmada ise kurumsal sürdürülebilirlik işletmelerde uygulanan etik kurallar çerçevesinde incelendiği için daha çok sürdürülebilirliğin sosyal boyutu ölçüt olarak kabul edilmiştir. İşletmeler sürdürülebilir politikalar ve uygulamalar sayesinde, toplumun ve çevrenin olumlu tepkisi ile karşılaşırken aynı zamanda büyüyerek varlığını devam ettirme fırsatına sahip olmaktadır.

Kurumsal Yönetim kavramının teorik temelleri Freeman tarafından ortaya atılan Paydaş teorisine dayanmaktadır. Teknolojiye bağlı olarak gelişen hızlı üretim sistemleri, sürdürülebilir kurumsal yapıların gelişmesine zemin oluşturmuştur Paydaş kavramı Freeman tarafından, işletme sahip(leri) ile işletme paydaşları, ortakları, rakipleri ve tedarikçileri gibi paydaş grupları arasındaki ilişkileri ifade etmektedir (Freeman, 1984).

İşletmeler tarafından uygulanan “etik kurallar” kurumsal sürdürülebilirliğin sağlanmasına yardımcı olmaktadır (Önder ve Kaya, 2018, s. 156). Sermaye piyasalarının kalitesinin yükselmesinde kurumsal raporlar önemli bir ölçüt olarak görülmektedir. Çünkü halka açık işletmeler tarafından gerçeği yansıtmayan uygulamalar yatırımcıların işletmelere olan güvenini önemli ölçüde olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle işletmeler etik kurallara uygun hareket etmesi, yatırımcıların güvende olmasını ve yatırımlarının değer kazanmasında önemli bir role sahiptir (Tuan, 2019, s. 234).

İşletme etiği kavramı incelenirken, dünya ölçeğinde; Enron, Parmalat, Tyco, WorldCom; Türkiye’de ise, Jetpa ve Çiftlikbank gibi işletme skandalları etik kavramının çok yönlü değerlendirilmesinin ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmıştır. İşletmelerin faaliyetleri ile ilişkili endişeler kurumsal yönetimi ve bu kapsamda etik davranışların önemini artırmıştır (Aytar, 2021, s. 1). Kriz dönemlerinde etik sürdürülebilirlik kavramı daha fazla önem kazanmaktadır. Örneğin, Alman otomotiv devi Volkswagen emisyon kriziyle çalkalanmıştır. İşletme sahip ve yöneticilerin haksız kazanç elde etmeleri, işletmelerin çevre ve insan sağlığına yönelik olumsuz birtakım faaliyetleri toplum nazarında işletmelerin imajının zedelenmesine neden olmuştur (Altay, 2019, s. 27-28).

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş kısmıdır. Bu kısımda çalışmanın amacı, önemi ve çalışma kapsamında kullanılan kavramlara değinilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümü, kavramsal çerçeveden oluşmaktadır. Kavramsal çerçeve kısmında; kurumsal yönetim, kurumsal sürdürülebilirlik ve iş etiği kavramları açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümü metodoloji kısmıdır. Metodoloji kısmında; araştırmanın amacı, araştırmanın kapsamı, örneklem grubu ve yöntem kısımları açıklanmıştır. Dördüncü bölümde araştırmayla ilgili bulgulara yer verilmiştir. Son olarak sonuç ve öneriler bölümüne yer verilmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde etik kurallarla ilgili olduğu düşünülen üç kavram incelenmiştir. Bunlar sırasıyla; kurumsal yönetim, sürdürülebilirlik ve işletme etiği kavramlarıdır. İşletmelerin sürdürülebilirliğin sağlanmasında uygulanan etik kuralların önemli bir etkisi bulunmaktadır. Günümüzde işletmeler büyümek, varlığını sürdürmek ve kâr optimizasyonu sağlamak için kurumsallaşmaya daha fazla önem vermektedir.

Kurumsal Yönetim

Kurumsal yönetim (KY), işletmelerin ekonomik ve sosyal çıkarlarını dengeleyen ve böylece işletmenin paydaşlarının çıkarlarını toplumun geneliyle dengeleyen bir mekanizma olarak kabul edilebilir (Gerged, 2021, s. 610). Yabancı literatürde kurumsal yönetim kavramı “Corporate Governance” şeklinde geçmektedir. 1990’lı yıllardan itibaren “kurumsal yönetim” kavramı kullanılmaya başlamıştır. Tüm dünyayı derinden etkileyen sermaye piyasasına ilişkin finansal skandallar kurumsal yönetim kavramıyla ilgili uluslararası standartların geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. 1999 yılında OECD “Kurumsal Yönetim İlkeleri Raporu”nu yayınlamıştır. İşletmelerde Kurumsal Yönetim İlkelerinin uygulanması dört başlık altında incelenmektedir. Bunlar; “hesap verilebilirlik, şeffaflık, sorumluluk, adalet ve eşitlik” ilkelerini içermektedir. Başta aile işletmeleri olmak üzere küresel ölçekte faaliyet gösteren işletmelerin faaliyetlerini sürdürmesi ve büyüyerek gelişmesi için kurumsallaşma ve kurumsal yönetim kaçınılmazdır (Kardeş Selimoğlu ve Yazıcı, 2021, s. 119-121).

Türkiye’de işletmelerin uymaları gereken kurumsal ilkeler Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından ilk olarak 2003 yılında açıklanmıştır. 2022 yılına kadar küreselleşmeye bağlı olarak yaşanan gelişmeler ve değişim SPK tarafından bir takım güncellemelerin yapılmasını zaruri kılmıştır (Mohan Bursalı, 2018, s. 507). 2007’de Kurumsal Yönetim Endeksi (XKURY) Borsa İstanbul’da (BİST) hesaplanmaya başlamıştır. SPK tarafından kurumsal yönetim uyum notu 10 üzerinden en az 7 olan firmalar Kurumsal Yönetim Endeksine dâhil edilmiştir. Borsa İstanbul’da (BİST), 4 Kasım 2014 tarihinden itibaren Sürdürülebilirlik Endeksi XUSR koduyla faaliyete geçirilmiştir (Önder ve Kaya, 2018, s. 157-158).

İşletmeler yönetim kademelerinde kurumsal ilkeler belirlemeleri sayesinde daha profesyonel, şeffaf, hesap verebilir, rasyonel ve verimli yönetim imkânına kavuşmuştur. Kurumsal yönetim ve stratejik uygulamalar sayesinde işletmeler, küresel ölçekte adından daha fazla söz ettirme ve finansal yapısını güçlendirme imkanına kavuşmuşlardır.

Sürdürülebilirlik

Günümüz dünyasında; kaynakların hızla tükenmesi, yoksulluk, açlıkla mücadele, küresel ısınma, deprem ve sel felaketleri gibi doğa ve insan kaynaklı olumsuzluklar işletmeleri daha dikkatli olmaya yöneltmiştir. İlk defa Birleşmiş Milletler tarafından Brundtland Raporu’nda insanlığın günlük ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillerin varlığını tehlikeye atmayacak şekilde organize edilmesi şeklinde sürdürülebilirlik kavramına değinilmiştir (Tüyen, 2020, s. 91). Sürdürülebilirlik kavramı üç boyutu kapsamaktadır. Bunlar; sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarından oluşmaktadır. Bu çalışma işletmelerin etik uygulamaları etrafında yoğunlaştığı için sürdürülebilirlik kavramının sosyal boyutu ön plana

çıkılmaktadır. Sosyal sürdürülebilirlik boyutu; barınma, kaynakların adil dağıtılması, açlık ve hastalıklarla mücadele, gelir dağılımındaki adaletsizliklerin ortadan kaldırılması gibi uygulamaları içermektedir (Atagan Çetin, Doğan ve Çetin, 2019, s. 626).

Gözükara (2019, s. 24), işletmelerde uygulanan sürdürülebilirlik faaliyetlerinin işletmelere bir takım faydalarından bahsetmiştir. Bunlar:

- İşletmelerin sosyal yönden yaşam kalitesini arttırmak,
- İnsanlık ırkının ve tüm diğer canlıların devamlılığının sağlanmasına yönelik daha dikkatli üretim ve hizmet faaliyetlerinin yürütülmesi,
- Toplumların ekonomik refahının artırılması, bireylere ve çalışanlara yönelik özgür hareket etme fırsatının verilmesi gibi tedbirleri içermektedir.

Sürdürülebilirlik uygulamaları, etiği ön plana çıkaran faaliyetlerden oluşmakta, bunlara ilişkin işyeri performansların başarısıyla doğru orantılı olarak gelişim göstermektedir. Sürdürülebilirliğin sağlanmasında; verimlilik, düşük maliyetle üretim, itibar, şeffaflık gibi işletme merkezinde yapılan uygulamalar işletmelerin sürdürülebilirliğine katkı sunmaktadır (Ayrıl ve Saracel, 2021, s. 2378).

İşletme Etiği

İşletmelerin pay sahiplerinin finansal varlıklarına değer katmak ve işyerinin kurumsal itibarını yükseltmek amacıyla oluşturulan kurallar “işletme etiği” şeklinde açıklanmıştır (Aksa Enerji Etik İlkeler, 2022). İşletme içerisinde iş etiği kurallarına uygun hareket etmeyen çalışanlar iş arkadaşları tarafından dışlanmaktadır. Bir diğer anlatımla işletme etiği kuralları mesleğe ait idealler bütünü şeklinde açıklanabilir (Özbudak, 2019, s. 8).

Günümüz işletmeleri, etik kavramını işletmeler için önemli değerlerden birisi olarak görülmeye başlanmıştır. Etik değerlere işletme yönetim ve politikalarında yeterince yer vermeyen ve bu konuyu önemseyemeyen halka açık işletmelerin, hisse fiyatlarında ve piyasa değerlerinde ciddi düşüşler olacağı öngörülmektedir (Altay, 2019, s. 27). İşletmelerde uygulanan etik kurallar, kamu kurumları tarafından uygulanan etik kurallar haricindeki uygulamaları içermektedir. İşletmeler tarafından uygulanan işletme etiği kuralları, toplumda uygulanan ahlaki değerlerden etkilenmektedir (Özbudak, 2019, s. 8).

Günümüz iş dünyasında sürdürülebilirlik faaliyetlerine işletmeler tarafından daha fazla önem verilmektedir. Sürdürülebilirlik faaliyetleri işletmeler tarafından her yönüyle incelenmekte ve yönetim

faaliyetlerine entegre edilmektedir. Doğru ilkelerle yönetilen, işlerini açık ve şeffaf olarak yürüten, çalışanlarının etik dışı davranışlarını cezalandırmak şeklinde yaptırım uygulayan, uluslararası etik ilkelere uygun hareket eden işletmelerin sağlıklı bir yapıya kavuşmaları muhtemeldir.

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde çalışmanın amacı, kapsamı, örneklem grubu ve araştırma yöntemi konularına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma kapsamında işletme etiği uygulamaları BİST 50 özelinde incelenmiştir. İşletme etiği kavramı açıklanırken hem literatür incelemesi yapılmış hem de işletmelerin faaliyet raporlarında ve internet sitesinde ne tür uygulamalara yer verdiği ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Çalışma kapsamında, Borsa İstanbul'da işlem gören ve BİST 50'de yer alan halka açık işletmelerin "Kurumsal Etik Kuralları" hakkında belirledikleri ilkeler ve bu ilkelere yönelik uygulamaları incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamında verilerin toplanmasına yönelik "Doküman Analizi Yöntemi" kullanılmıştır. Doküman analizi, konunun daha detaylı ve anlaşılmasına yönelik yapılan, "nasıl, niçin" gibi sorularla ortaya çıkarılmaya çalışılan araştırmalardır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntem olarak görülmektedir (Kıral, 2020, s. 173). Bu çalışmada işletmeler tarafından yayınlanan faaliyet raporları ve internet sitelerinde yer alan etik kurallara ilişkin bilgiler titizlikle incelendiği için doküman analiz yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın evreni Borsa İstanbul'da işlem gören işletmelerden oluşmaktadır. Fakat çalışma, en büyük 50 işletmeye indirgenmiştir. Bunun nedeni ise BİST 50'de yer alan işletmelerin daha kurumsal bir yapıya sahip olmaları ve diğer işletmelere kıyasla, işletme etiği konusunda daha özenli davrandıkları tahmin edilmektedir.

Çalışma kapsamında ilk olarak BİST 50'de işlem gören işletmeler belirlenmiştir. Daha sonra ilgili firmaların 2021 yılında yayınlamış oldukları faaliyet raporlarından işletme bünyesinde uyguladıkları etik kurallara ilişkin bilgilere ulaşılmıştır. İhtiyaç duyulan bilgiye ulaşılamayan durumlarda ilgili firmaların internet sitelerinden "kurumsal sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik, kurumsal yönetim, etik ilkeler ve uyum

politikaları” gibi başlıklar altında yer alan “Etik Kurallar”a ilişkin bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Toplanan bilgiler ikinci veri niteliğindedir. Araştırma kapsamında verilere “Mayıs-Ağustos 2022” dönemini kapsayan üç aylık süreyi içermektedir. Daha sonra halka açık 50 işletmenin uygulamış olduğu etik politikalara ilişkin somut bilgiler bulgular kısmında açıklanmıştır. Çalışma kapsamında ikinci verilerden faydalandığı için etik kurul izni alınmasına gerek duyulmamıştır. Çalışmanın amacı, önemi ve gelişim süreci Bursalı (2018) yılında yapmış olduğu “Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Etik Kurallar ve Sosyal Sorumluluk” başlıklı çalışmayla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmanın ilgili çalışmayla farklı yönleri de bulunmaktadır. Örneğin Bursalı (2018) yılında konuyla alakalı benzer bir çalışma yapmıştır. 2022 yılına gelindiğinde işletmelerin uyguladığı etik kurallara ilişkin politikalarında güncellemeler olmuştur. Çalışma kapsamında ilk olarak işletmelerin faaliyet raporlarında yer alan etik kurallara ilişkin bilgilere ulaşılmıştır. Faaliyet raporlarında etik kurallara ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamadığı durumlarda, BİST 50’de yer alan işletmelerin; “yatırımcı ilişkisi raporu, entegre faaliyet raporu, yönetim kurulu faaliyet raporu, sürdürülebilirlik raporu, sürdürülebilirlik uyum raporu, kurumsal yönetim ilkelerine uyum raporu, kurumsal yönetim bilgi formu” gibi işletmelerin internet sitelerinden etik kurallara ilişkin bilgilere ulaşılmıştır.

Literatür İncelemesi

Çalışmanın bu kısmında yerli literatürde yer alan benzer çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmanın esin kaynağı olarak görülen Tanç (2015) ve Bursalı (2018) ve çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Bu iki çalışma dışında literatürde yer alan benzer çalışmaların bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Literatür incelemesi yapılırken Borsa İstanbul’da işlem gören halka açık işletmeler çalışmanın evrenini oluşturduğu için yabancı literatüre başvurulmamıştır. Yerli literatürde Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin işletme etiği uygulamaları ölçüt alınarak benzer çalışmalar incelenmiştir.

Tanç (2015) çalışmasında, Borsa İstanbul’da 2014 yılı itibariyle faaliyet gösteren 192 imalat şirketinin internet siteleri tek tek incelenerek yazılı etik kuralları mevcut olup olmadığı ve 2012 yılı “Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Raporları” kapsamında etik kurallara ilişkin yapılan açıklamalar içerik analizi kapsamında değerlendirilerek şirketlerin mevcut açıklamalarına ilişkin durum tespiti yapılmıştır. Elde edilen temel bulgulara göre Borsa İstanbul’da imalat sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin 0,44’ünün web sayfalarında etik kurallarını yayınladıkları tespit edilmiştir.

Bursalı (2018), Borsa İstanbul (BIST 100)’da işlem gören halka açık işletmelerin, SPK’nın yayınladığı Kurumsal Yönetim İlkeleri’nden ‘Etik Kurallar ve Sosyal Sorumluluk’ ilkelerine uyumluluğunu içerik analizi yoluyla incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, söz konusu işletmelerin SPK (Sermaye Piyasası Kurulu)’nın kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin “etik kurallar” açısından tam anlamıyla

kurumsal bir yapıya sahip olmadıkları, buna karşılık ‘sosyal sorumluluk’ açısından ise kurumsallaşma yolunda daha çok yol kat ettikleri söylenebilir.

Sarı ve Göktaş yapmış oldukları çalışmada, Borsa İstanbul da işlem gören firmalar arasından seçilen 110 tane şirketin web sayfaları incelenerek, söz konusu “etik kurallar”, “etik ilkeler”, “etik davranışlar” “etik kodlar” ve “etik değerler” gibi başlıklarla hazırlanan etik kurallar rehberine yönelik bilgiler incelenmiştir (2019, s. 166). İlgili çalışmada, etik kodların, işletmelerin entelektüel sermayesini arttırdığı öngörülmüştür. Ayrıca, çalışma kapsamında incelenen 110 işletmeden 108’inin işletmenin kurumsal yönetim ilkeleri uyum raporunda etik kuralları yayınlamaları etik kurallara atıfta bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saygılı, Yargı ve Kılıç yapmış oldukları çalışmada, Borsa İstanbul’da (BİST) işlem gören firmaların yayınlamış oldukları etik kurallarını kapsayan analizler yapılmıştır. Literatür ve analiz sonuçları çerçevesinde iş etiği kodlarında en sık tekrar edilen kavramlar ve bu kavramların şirketler tarafından yayınlanma oranları tespit edilmiştir. Bu çalışma, etik kodlarını oluşturmak ve geliştirmek isteyen şirketler ile diğer organizasyonlara bir kaynak sağlayabilmektir. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen regresyon sonuçlarına göre, firma yaşı ve çalışan sayısı arttıkça şirketlerin etik kodların kapsamının genişlediği görülmüştür. Diğer taraftan imalat sektöründe yer alan şirketlerin etik kodlarındaki açıklamalar diğer sektörlerde yer alan şirketlere göre daha kapsamlı olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde işletme etiği kavramını Borsa İstanbul özelinde sınırlı sayıda çalışmanın, yerli literatürde yer aldığı tespit edilmiştir.

Bulgular

BİST 50’de yer alan işletmelere ilişkin bilgiler çalışmanın “ekler” kısmında Tablo 4’te gösterilmiştir. Tablo 1’de BİST 50’de işlem gören firmaların etik kurallara uyum konusunda yapmış oldukları faaliyetlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablo 1’de etik kodlar olarak; “etik hat kullanımı”, “çalışanlara yönelik etik ilkelere uyum eğitimi verilmesi”, “etik değerlere uyum konusunda işletmelerin kazanmış oldukları ödüller” ölçüt olarak kullanılmıştır.

Tablo 1: BİST 50’de Yer Alan Firmaların Etik Uygulamalara Yönelik Bulgular

Etik Kuralları Değerlendirme Ölçüleri	Firma Sayısı	Toplam Firma Sayısı
Etik Hat Kullanımı	49	50
Çalışanlarına Yönelik Etik İlkeler Uyum Eğitimi Verilmesi	9	50
Etik Değerlere Uyum Konusunda Ödül Kazanımı	1	50

Çalışma kapsamında incelen firmaların etik konularda iç ve dış paydaşlardan dönüş almak amacıyla telefon ve internet gibi iletişim kanallarının kullanım oranı %98'dir. BİST 50'de yer alan işletmelerin %18'inin etik ilkeler konusunda çalışanlarına eğitim verdiği tespit edilmiştir. Etik değerlere uyum konusunda sadece bir firma (%2) ödül almıştır (Tablo 1). Tablo 2'de ise çalışmaya dâhil edilen firmalar tarafında uygulanan temel etik ilkeler yer almaktadır. Çalışmanın ana merkezini Tablo 2'de yer alan ve işletmeler tarafından 2021 faaliyet raporları ve internet sitelerinde yer alan etik ilkeler ve etik uygulamalara yönelik ne tür politikalar ve uygulamalara sahip oldukları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Tablo 2: İşletmeler Tarafından Yayınlanan Temel Etik İlkeler

Sıra No	Firma Adı	Açıklama
1	MGROS	İşletme paydaşları için yüksek öncelikli etki boyutuna sahip “şeffaf, sorumlu ve etik yönetim” politikaları benimsenmiştir. Firma, Etik ve İtibar Derneği (TEİD) üyesidir. (Migros 2021 Entegre Raporu, 2022: ss. 27*79, 80, 140, 146, 148).
2	HALK BANK	Banka, etik ilkelere uyum konusunda; güven, basiretli ve dürüst bir şekilde hareket etme, şeffaflık, kurum bilgilerinin gizliliğinin korunmasına yönelik çalışanlar dikkatli hareket etmeleri gerekir (Halkbank Sürdürülebilir Etik İlkeler, 2022; 3).
3	TCELL	İşletme tarafından 2021 yılında “Etik Bildirim Kanalları” yardımıyla 38 vaka incelenmiştir. Karşılaşılan vakalar; “etik ve ahlak dışı davranışlar”, “bilgi güvenliği” ve son olarak “finansal ihbarlar” şeklinde üç sınıfa ayrılmıştır. 8 olumsuz vaka nedeniyle “İş Akdi Feshi” yaptırımının uygulanmasına karar verilmiştir (Turkcell 2021 Entegre Faaliyet Raporu, 2021: ss. 91-341).
4	ENKAI	İşletmenin sahip olduğu etik değerleri tüm çalışanlarına “Enka Davranış Kuralları” aracılığıyla paylaşmaktadır. Enka'nın 2027 sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda 2027 yılına kadar “Etik Kurallara” yönelik eğitim almış beyaz yakalı çalışan oranı %100 ve mavi yakalı çalışan oranı %90'lara ulaşması beklenmektedir (Enka 2021 Sürdürülebilirlik Raporu, 2021: ss. 29-35-37-39-57).
5	KOZAL	İşletmenin 2021 faaliyet raporu incelendiğinde etik kurallarla ilgili sadece iş etiği kurallarını içeren prosedürlerin hazırlandığına ilişkin bir ibareye rastlanmıştır (Kozal Altın İşletmeleri 2021 Faaliyet Raporu, 2021: 74).
6	VESTL	İşletme faaliyetlerini, “şeffaflık” ve “hesap verilebilirlik” prensiplerine uygun bir şekilde yürütmektedir (Vestel 2021 Entegre Faaliyet Raporu, 2021: ss. 39-153).
7	TSKB	Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Raporunda, rüşvet ve yolsuzluğun engellenmesi ve vergi yükümlülüğünün yerine getirilmesine yönelik dürüstlük ilkelerine

		ilişkin politikalar geliştirmiştir (TSKB Entegre Faaliyet Raporu, 2021: ss. 146-170).
8	AKSEN	İşletme çalışanları arasında; dil, din, ırk ve cinsiyet gibi şirket içi fiziksel ayırım ve her türlü ruhsal ve duygusal kötü muamelelere yönelik korunmak amacıyla gerekli önlemler alınmakta ve Etik İlkelerine uyulmaktadır. Etik İlkeler dört başlık halinde uygulanmaktadır. Bunlar; Genel Kurallar, Şirket Kaynaklarının Kullanımı, İlişkiler ve Şirkete Karşı Yükümlülükler şeklinde sınıflandırılmıştır (Aksa Enerji Etik İlkeler, 2022).
9	TTKOM	Etik Kurallara ilişkin uyulması gereken ilkeler, işletmenin internet sitesinde yer alan Etik Yasalar başlığı altında yer verilmiştir (Türk Telekom Faaliyet Raporu, 2021: ss. 216-221).
10	PETKM	İşletme politikası gereği, kurumsal çıkarları bireysel çıkarların önünde tutmaktadır. Dürüstlük ve hesap verilebilirlik konusunda finansal kontrol sistemi bulunmaktadır. Bilgi güvenliği, kişisel verilerin korunması konusunda gereken hassasiyet gösterilmektedir (Petkim Etik Kurallar, 2022: ss.18-28-27-30-32).
11	SISE	Kurumsal yönetim kapsamında yolsuzluk ve rüşvetin önlenmesine yönelik tedbirler alınmıştır. Etik ihbarlar, “Ethics Hotline” üzerinden bildirimlerde bulunmak mümkündür. (Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları Faaliyet Raporu, 2021: 275-290-300).
12	TUPRS	2021 yılında çalışanlara yönelik 1818 saat etik eğitimi verilmiştir. Bu eğitim kapsamında; hediye ve ağırlamalar, bilgi güvenliği, çıkar çatışmaları, yolsuzluk, değer ve ilkeler, işletme varlıklarının kötüye kullanımı, sosyal medya kullanımı, veri güvenliği gibi etik konuları kapsayan eğitim verilmiştir (Tüpraş Sürdürülebilirlik Raporu, 2021: 81-83-84).
13	VAKBN	Banka tarafından, “dil, din, ırk, cinsiyet, inanç ve mezhep gibi” her türlü ayrımcılığı etik ilkeler gereği reddetmektedir. Banka çalışanlarına yönelik, 2021 yılında etik konulu 273 saat sınıf içi, 2.229 saat çevrimiçi eğitim programı gerçekleştirmiştir (Vakıfbank Entegre Faaliyet Raporu, 2021: ss. 143-145-152-155-170).
14	TOASO	İşletme tarafından “etik değerler ve yolsuzlukla mücadele” kapsamındaki faaliyetleri sürdürülebilirlik altında faaliyet raporunda yer vermiştir (Tofaş Faaliyet Raporu, 2021: ss. 87-101-104).
15	KRDMD	İşletme tarafından uygulanan etik kurallar, kurumsal sürdürülebilirlik başlığı altında internet sitesinde yayınlamıştır. İlgili firma tarafından “etik kurallar” kavramı çalışanların uymak zorunda oldukları kural ve ilkeler şeklinde açıklanmıştır (Kardemir İş Etiği Kuralları, 2022: ss. 1-8).
16	DOHOL	İşletme tarafından uygulanan etik ilkeler; “çıkar çatışmaları, paydaşlarla olan ilişkiler ve bilgi akışı” olmak üzere üç başlık altında incelenmektedir. Çalışanlara fırsat eşitliği sağlandığı, çalışanların ücret artışlarında ve terfilerinde

		performans ve verimlilik kriterlerinin esas alındığının altı çizilmiştir (Doğan Grubu Etik İlke ve Davranış Kuralları, 2022: ss. 2-4-5-7).
17	TTRAK	Çalışanların işe alımları ve fırsat eşitliği konusunda firmanın etik kurallara uygun şekilde hareket edeceği taahhüt edilmiştir (Türk Traktör Faaliyet Raporu, 2021: ss. 116-140).
18	AKBNK	Bilgi güvenliğine ilişkin her türlü önlem alınmaktadır. Etik kurallar kapsamında uyulması gereken kurallar Ek 1’de gösterilmiştir (Akbank Etik İlkeler, 2022: 4).
19	TKFEN	Sürdürülebilirlik anlayışı, “topluma ve çevreye saygı, çalışkanlık, sadakat, çalışkanlık, mükemmeliyet” gibi etik değerler ekseninde yürütülmektedir (Tekfen Holding Faaliyet Raporu, 2021: ss. 138-198).
20	FROTO	Etik Politika’sına aykırı iş, eylem ve işlemlere müsamaha gösterilmemektedir (Ford Otosan Etik Politikası, 2022: ss. 1-2):
21	KOZAA	İşletme tarafından etik kurallara yönelik sınırlı bilgiye ulaşılmıştır. Etik ilkeler kapsamında işletme, gerekli prosedürler hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuştur (Koza Anadolu Metal Madencilik, 2021: 49).
22	KORDSA	BİST 50 işletmeleri içerisinde etik kurallara ilişkin en kapsayıcı raporlardan birisi bu firmaya aittir. Yönetim kurulu tarafında 21 Eylül 2021 tarihinde “İş Etiği Kuralları” güncellenmiş ve yürürlüğü konmuştur. Kordsa, 2019, 2020 ve 2021 yıllarına ilişkin yapılan etik kurallara ilişkin uygulamalar Ek 2.’de gösterilmiştir.
23	YKBNK	Banka, Etik ve İtibar Derneği’ne (TEİD) üyedir. 2021 yılında 1115 çalışana toplam 335 saat Etik Davranış Kurallarına yönelik eğitim verilmiştir (Yapıkredi Entegre Faaliyet Raporu, 2021: ss. 51-63-68-69). Ayrımcılık ve tacize karşı sıfır tolerans, Psikolojik taciz (mobbing) karşı her türlü önleyici tedbir alınmaktadır. * Borçlanma Yasağı, Kumar, Bahis ve Şans Oyunları gibi kötü alışkanlıklardan uzak durma, Ayrımcılık ve tacize karşı sıfır tolerans, Piyasa dolandırıcılığı (Manipülasyon) işlemlerinden kaçınılmalıdır (Yapıkredi Etik İlkeler ve Çalışma Kuralları, 2022: ss. 6-7-14-15-16).
24	ISGYO	Etik uygulamalarla ilgili her türlü bilgiye “Yatırımcı İlişkileri\Kurumsal Yönetim\Etik Kurallar” firmanın internet sitesinden ulaşmak mümkündür. Çalışanların işleriyle ilgili menfaat elde etmeleri ve hediye almaları yasaklanmıştır (İş GYO Faaliyet Raporu, 2021: ss. 52-63).
25	BIMAS	BIMAS, genel hatlarıyla; Dürüstlük ve Güven, Çalışanlar ile İlişkiler, İçerden Bilgi Ticareti (Insider Trading), İşten Ayrılanların Şirket ile İş İlişkisi İçerisinde Bulunması gibi konularda etik kurallara uygun hareket edilmesi konusunda çalışanlarının dikkatli hareket etmeleri konusunda çalışanlarına bilgi aktarmıştır (BİM Etik İlkeler, 2022: ss. 1-2-3).
26	ARÇELİK	İşletme, “etik ve şeffaflık” ilkelerini yüksek öncelikli uyulması gereken politikalar arasında görmektedir. Bu doğrultuda; “toplu sözleşme özgürlüğü, adil ücret dağılımı, güvencesiz çalışmanın önlenmesi gibi” konu başlıkları

		işletmenin kurumsal yönetim politikaları arasında yer almaktadır (Arçelik Faaliyet Raporu, 2021: 167).
27	EGE ENDÜSTRİ	İşletme tarafından çalışanlarının; Nezaket ve saygı kurallarına uymaları, çalışanların yöneticiler ve iş yeri sahipleriyle ilişkilerinde dürüstlük ön planda tutulur, Çalışanlar işini yaparken, meslek standartlarına uygun hareket etmeleri beklenir (Ege Endüstri ve Ticaret, 2021: 16).
28	ERDEMİR	Çalışanlar işlerini yaparken dürüst hareket etmeleri beklenir. İş görenler her türlü çıkar çatışmasından kaçınılmalıdır. Çalışanlar işle ilgili sırları saklamaları beklenir (Erdemir Entegre Faaliyet Raporu, 2021: ss. 56-57-137).
29	SASA POLYESTER SAN. A.Ş.	İşletme tarafından çalışanlarına yönelik ve genel etik prensipler kapsamında; dürüstlük, güvenilirlik ve çıkar çatışmasının önlenmesine yönelik her türlü önlemi almaktadır (Sasa İş Etiği, 2021).
30	ALARKO Holding	İşletme yönetim politikalarında kurum içi sosyal dengeyi koruma yönünde gerekli önlemleri almaktadır (Alarko Holding Etik Kurallar, 2021: 78).
31	SABANCI Holding	Firma çalışanlarının her türlü gizli bilgiyi sızdırması ve hisse senetlerinde haksız kazanç elde edilmesine yönelik insider trading yasaklanmıştır. Firma itibarını en üst seviyelerde tutmak için her türlü çabayı sarf etmektedir. Çalışanlar tarafından firma isminin, kimliğinin ve gücünün kişisel çıkarlar sağlamak amacıyla kullanılması yasaklanmıştır (Sabancı Faaliyet Raporu, 2021: 36).
32	ANADOLU EFES	İşletme tarafından etik ilkeler, kurumsal yönetim/sürdürülebilirlik başlığı altında internet sitesinde detaylı bir şekilde açıklanmıştır. 2021 yılında işletmeye 77 etik ihlal bildiriminde bulunulmuştur. Bu bildirimlerden 62'si çözümlenmiştir. 2021 yılında, toplam 1.270 kişi*saat iş etiği ilkeleri ve rüşvet ve yolsuzlukla mücadele eğitimi verilmiştir (Anadolu Efes Faaliyet Raporu, 2021: 77).
33	OTOKAR	Firma tarafından rüşvet ve yolsuzlukla mücadele, hediye alma ve çıkar çatışması sağlama, gizli bilgilerin korunması konusunda her türlü eylemde bulunma ve önlem olma konusunda ihtiyatlı hareket etmektedir (Otokar Etik Kurallar, 2021: ss. 8-11-14-16).
34	EMLAK KONUT	T.C. Anayasasına ve Kanunlara uygun olarak firma faaliyetleri yürütülmektedir. Güvenilirlik, Tarafsızlık, Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik ilkelerine uygun hareket edilir. Ulaşılabilirlik, İş Ahlakı, Bilimsellik ve Yenilikçilik, Çevreye Duyarlılık, Müşteri Memnuniyeti, Kişisel Verilerin korunması konusunda her türlü önlem alınır (Emlak Konut Etik Değerler, 2022).
35	Türk Hava Yolları	Türk Hava Yolları etik kurullarla ilgili uyulması gereken kuralları sürdürülebilirlik başlığı altında yer vermiştir. İşletmenin etik kurallara ilişkin açıklama yapılırken; yasalara uygun bir şekilde ticari faaliyetlere uyulması ve izlenecek temel politika ve prosedürlere ilişkin yönergelere uyulmaktadır. Dürüstlük ve adil davranma, Çalışanlara saygı çerçevesinde faaliyetlerin yürütülmesi, Gizlilik, Açık kapı politikası, Rüşvet ve yolsuzlukla mücadele,

		<p>Kara para aklama faaliyetlerinin aklanması, İş ortamında çalışanların mahremiyetine saygı gibi etik konularda önlemler alınmaktadır (Türk Hava Yolları, Sürdürülebilir Etik Değerler, 2022: ss. 12-13-14).</p> <p>Dürüst davranış kuralları hakkında çalışanların dikkat etmesi ve çalışırken işiyle ilgili kendine sorması gereken sorular Ek 3.'te açıklanmıştır.</p>
36	HEKTAŞ	<p>İşletme, 2020 yılından itibaren çalışanlarına yönelik etik kurallara yönelik eğitim vermektedir. Bu eğitim programı, “Business Etiquette” kuralları ile çalışanlarından örnek gösterilebilecek davranışların sergilemesi amaçlanmaktadır. Bu eğitimden geçen çalışanların iş yaşamında sosyal zarafete dayalı iş ilişkisi kurdukları gözlemlenmiştir (Hektaş Faaliyet Raporu, 2021: 42).</p>
37	AKSA AKRİLİK KİMYA SANAYİ A.Ş.	<p>İşletme ticari faaliyetlerini yürütürken kayıtların doğruluğu konusunda çalışanlar tarafından gayret gösterildiği ifade edilmiştir. Faaliyet ve finansal kayıtların emniyetli bir şekilde muhafaza edilmesi ve kayıt tutma/saklama ilkeleri konusunda hassas davranılmaktadır (Akkök Şirketler Grubu İş Etiği İlkeleri, 2022: ss. 14-16-25-269).</p>
38	PEGASUS Hava Taşımacılığı Anonim Şirketi	<p>Pegasus ilk olarak 2013 yılında İş Etiği kurallarını uygulamaya koymuştur. 2016 yılında çalışanlarına yönelik “Pegasus Ahlaki Davranış Rehberi” yayınlanmıştır. İşletme tarafından, “akıl, vicdan ve sağduyu temelinde dürüst, saygılı, adil ve güvenilir davranışlar” şeklinde etik sınırlar belirlenmiştir (Pegasus Yönetim Kurulu Yıllık Faaliyet Raporu, 2021: 31).</p>
39	TÜRKİYE İŞ BANKASI	<p>Banka'nın etik ilkelere uyum kapsamında çalışanlarına yönelik, “Etik İlkeler ve Çalışma Kuralları” dijital eğitimi platformu uygulamaya açılmıştır. 2021 yılında 2.214 çalışana 1.305 saat etik kurallara ilişkin eğitim verilmiştir. Etik kurallara ilişkin çalışanların uyması gereken kurallar firmanın internet sitesinde “sürdürülebilirlik>politikalar” başlığı altında açıklanmıştır (Türkiye İş Bankası Entegre Faaliyet Raporu, 2021: ss. 124-128-159-172).</p>
40	KOÇ HOLDİNG	<p>Koç Holding Etik İlkeler Uyum Politikaları kapsamında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi'nin belirlemiş olduğu ilkeleri benimsemiştir (Koç Holding Etik İlkeler ve Uyum Politikaları, 2022: ss. 6-7).</p>
41	ASELSAN	<p>İşletme politikaları ve çalışanlarının uyması gereken etik ilkeler arasında; alçak gönüllülük, saygı ve karşılıklı anlayış, faaliyetlerin çevreye zarar vermeyecek şekilde yürütülmesi, eylem ve söylemlerde tutarlı ve açık olması gibi konularda dikkatli hareket etmektedir (Aselsan Etik İlkeler, 2022).</p>
42	TAV Havalimanları	<p>Etik ve Uyum Departmanı ve Hukuk Departmanı işyerinde etik kurallara uyum konusunda birlikte hareket etmektedir. Şirket tarafından tüm çalışanların belirlenen etik kurallarına riayet etmeleri beklenir (Tav Havalimanları Etik ve Uyum, 2022: ss. 5-8).</p>
43	İPEK Doğal Enerji Kaynakları	<p>İşletme tarafından iş etiği kurallarını içeren kurallar hazırlanmış ve işletme bünyesinde uygulamaktadır (İpek Doğal Enerji Kaynakları, 2021: 39).</p>

44	İskenderun Demir Çelik	Dürüstlük, çıkar çatışmasından kaçınma, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele, ticari sırların gizli tutulması konusunda etik kurallar uygulanmaktadır (İskenderun Demir Çelik Etik Kurallar ve Çalışma İlkeleri, 2022; ss. 2-3-5).
45	GÜBRETAŞ	Yürütülen faaliyetler; kanunlar, düzenlemeler ve mesleki standartlar ile birlikte GÜBRETAŞ Etik İlkeleri çerçevesinde yürütülür (Gübretaş Etik İlkeler ve Çalışma Prensipleri, 2022: 5).
46	ENERJİSA	Etik kurallar çevresel sürdürülebilirlik kapsamında yürütülür, Rüşvet ve Yolsuzlukla mücadele edilir, Çıkar çatışmalarından uzak durulur, Kara Para aklamayla mücadele edilir, Kişisel Verilerin korunması ve gizliliği esastır, Adil ve Sürdürülebilir bir çalışma ortamı oluşturulmasına katkı sağlaması gibi etik uygulamalara uygun hareket edilir (ENERJİSA İş Etiği Kuralları, 2021: 2).
47	ŞOK Marketler	Çalışanların kişiliğinin korunmasına yönelik tedbirler alınır. İşyerinde psikolojik mobbing uygulanmasının (çalışanlara yönelik) her türlü önlem alınır. Çalışanların hediye alışverişi yasaktır. İşyerinde, içsel bilgilerin sızdırılması ve gizli bilgilerden menfaat sağlanmasının önlenmesine yönelik her türlü tedbir alınmıştır. Rüşvet, Yolsuzluk, Haksız Kazanç ve Hileli Davranışların önlenmesine yönelik her türlü önlem alınmaktadır (Şok Marketler Etik İlkeler, 2022).
48	OYAK Çimento Fabrikaları Anonim Şirketi	Dürüstlük ve güvenlik politikalarına uygun hareket edilir. Oyak Çimento, hisse senetlerinin Alım-Satımı (Insider Trading) kesinlikle yasaktır. Çalışanlar işyeri varlıklarının korunmasından mesuldür. Kaynaklar çalışanlar tarafından verimli kullanılmalıdır. Malzemelerin işyeri dışında kişisel çıkarlar için kullanılması yasaklanmıştır (Oyak Çimento İş Etiği Kuralları, 2022: ss. 18-21-23).
49	ODAŞ Elektrik Sanayi Ticaret A.Ş.	İnsan hakları ve çalışan politikalarına ilişkin çerçeve kapsamında Etik Prensipler belirlenmiş ve işletmenin internet sitesinde yayınlanmıştır. Etik kurallar çalışanlara yazılı olarak tebliğ edilmiştir. Firma İş Etiği başlığı altında; dürüstlük, gizlilik, eşitlik, çıkar çatışmasının önlenmesi şeklinde açıklanmıştır (Odaş Elektrik Faaliyet Raporu, 2021: ss. 21-23-25-35).
50	GARANTİ BBVA	Banka; “doğruluk, güven, şeffaflık ve hesap verilebilirlik” gibi etik prensipleri benimsemiştir. Etik ilkeler güçlü itibarın güvencesi olarak görülmektedir. Çalışanlar etik ilkeler politikalarına yönelik eğitim programlarına alınmaktadır. Çalışanlar, toplam 22.178 saat eğitim verilmiştir (Garanti BBVA Sürdürülebilirlik Raporu, 2021).

Tablo 3’de ise etik ilkelere uyum konusunda işletmelerin frekans dağılımına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Tablo 3’de görüldüğü gibi BİST 50’de yer alan firmalardan 49’u “Etik Kurallar”la ilgili uygulamalarına faaliyet raporları ve internet sitelerinde yer verdiği ve sadece bir firmanın etik uygulamalarla ilgili prosedürleri hazırlama aşamasında olduğu tespit edilmiştir. BİST 50’de yer alan; “Aksa, Akbank, Kordsa, Yapı Kredi Bankası, Türk Havayolları” şirketlerinin etik kurallara uyum konusunda daha hassas

davrandıkları görülmüştür. Ön plana çıkan işletmeler hakkında böyle bir kanaate varılmasında gerek faaliyet raporları gerekse de internet sitelerinde daha ayrıntılı bilgilere yer verilmesi ve etik kuralların ayrı bir başlık içerisinde değerlendirilmesi etkili olmuştur.

Tablo 3: Etik İlgelere İlişkin Frekans Dağılımı

Toplam Firma Sayısı	Etik İlkelerinin Hazırlanmış İşletme	Henüz Etik İlkelere Uyum Faaliyetlerine Yer Vermeyen Firma Sayısı	Etik Değerlere Uyum Konusunda Ödül Alan İşletmeler	Frekans Dağılımı (%)
50	49	1	Migros (7 kez)	98

Etik kurallara uyum konusunda “Migros, Halkbank, Enka İnşaat, Vestel, Vakıfbank, Kordsa, Yapı kredi Bankası, Anadolu Efes ve İş Bankası” çalışanlarına eğitim verildiği tespit edilmiştir. Özellikle finans ve parasal işlemlerin yürütüldüğü bankacılık sektörü, etik konularda daha duyarlı hareket ettikleri görülmüştür. Migros etik kuralları uygulama konusunda Etik Değerler Merkezi Derneği (EDMER)’den 2021 itibariyle 7 kez ödül alması ile BİST 50 firmaları içerisinde bir adım önde olduğu tespit edilmiştir.

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SONUÇ

Bu çalışmada halka açık işletmelerden olan ve BİST’te işlem gören BİST 50 firmalarının etik kurallara ilişkin uygulamaları incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, BİST ‘de yer alan ve Borsa’da işlem gören işletmelerin faaliyet raporlarında ve internet sitelerinde ne tür etik uygulamalara yer verdiklerinin ortaya konulması amacıyla yapılmıştır. Borsa İstanbul’da işlem gören ve kurumsallaşma konusunda daha hassas hareket ettiği düşünülen ilk 50 büyük firma örneklem grubu olarak tercih edilmiştir. BİST 50 işletmeleri etik kurallara ilişkin politika geliştirme ve uygulama bakımından diğer halka açık işletmelere oranla daha duyarlı olduğu tahmin edilmektedir. Çalışma kapsamında ilk olarak etik kurallarla ilişkili olduğu düşünülen “Kurumsal Sürdürülebilirlik, Kurumsal Yönetim ve İş Etiği” kavramlarının incelenmesine yönelik literatür taraması yapılmıştır. Çalışma kapsamında kullanılan kavramlar açıklandıktan sonra BİST 50’de yer alan firmaların etik kurallara ilişkin faaliyet raporları incelenmiştir. Bu kapsamda araştırma yöntemi olarak doküman analizi yönteminden faydalanılmıştır. Araştırma verileri toplanırken çalışmanın örneklem grubuna ilişkin 2021 yılında yayınlanan faaliyet raporları incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen işletmelerin büyük çoğunluğunun etik ilkelere uyum konusunda raporlarında ve internet sitelerinde gereken hassasiyeti gösterdikleri tespit edilmiştir. Özellikle, “Aksa, Akbank, Kordsa, Yapı Kredi ve Türk

Havayolları” etik kurallara ilişkin ayrı başlık altında faaliyet raporlarında ve internet sitesinde detaylandırılması konusunda diğer işletmelere oranla daha titiz davrandıkları ortaya çıkarılmıştır.

İşletme etiği konusunda duyarlı davranan işletmeler tüketici yani müşteri tercihlerinde önemli bir belirleyici olduğu düşünülmektedir. İşletmelerin sürdürülebilirlik politikalarına yönelik uygulamaları arasında; şeffaflık, hesap verilebilirlik, etik liderlik, etik ilkeler gibi ölçütler yer almaktadır (Tüyen, 2020, s. 108). Sürdürülebilirliğin etik yönü, yaşamın hayatta kalmaya karşı temel sorunu ile ilgilidir. Eğer işletmeler, sürdürülebilirliğin temel ilkelerini uygulamaya başlamazsa, şu anda var olan yaşam çok hızlı bir şekilde tükenebilir (Aksoy, 2019, s. 168). Yapılan akademik çalışmalarda özellikle işletmeler açısından sürdürülebilirliğin sağlanmasında etik kurallara uyum sağlanmasının önemli olduğu vurgulanmıştır (Kuşat, 2012; Taşkırmaz, 2015; Carroll, 1991; Küçüköğlü, 2012; Norton, Zacher ve Ashkanasy, 2015; Giannarakis, Andronikidis ve Sariannidis, 2019). Uluslararası Standartlar “Adil ve Dürüst” şekilde çalışma ortamlarının sağlanması gerektiğinin altını çizmiştir. İşletmelerin uluslararası yasalara ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde belirtilen ilkelere tam uyum sağlaması gerekmektedir.

İşletme skandallarının arttığı günümüzde etik ilkelere uyum daha da önemli hale gelmiştir. Doğruluğa, dürüstlüğe, eşitliğe, şeffaflığa önem veren işletme ve çalışanlar toplum nazarında daha fazla itibar görmektedir. İşletme sürdürülebilirliğinin sağlanmasında tüketicilerin satın alma tercihleri oldukça önemlidir. Tüketiciler güvenebileceği işletmelerin ürün ve hizmetlerini satın almakta kararlı davranmaktadır. Bu mantıkla hareket edildiğinde firmaların etik değerlere verdiği önem bir adım öne çıkmaktadır. Etik ilkelere yönelik yapılan incelemelerde uluslararası kanunlar, yerli kategoride ise 74205 Sayılı Bankacılık Etik İlkeleri ve 6769 Sayılı Sınai ve Mülkiyet Kanunu gibi kanunlara vurgu yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışma Tanç (2015) ve Bursalı (2018) yapılan iki çalışmayla benzerlik göstermektedir. Her iki çalışmadan ayrılan farklı yönleri incelendiğinde ise, Tanç (2015) çalışması imalat sektöründe yer alan 185 firmayı kapsamaktaydı. Bir diğer çalışma ise Bursalı (2018) çalışması ise, Borsa İstanbul’da yer alan ve en büyük 100 işletme örneklem grubu olarak seçilmiştir. Her iki çalışmanın yapılış zamanı açısından uzun bir zaman geçmiştir. Süreç içerisinde halka açık işletmelerin etik kurallara ilişkin uygulamaları değişim ve gelişim göstermektedir. Tanç (2015), 185 işletmenin 82’sinin (%44), web sayfalarında etik kurallara yer verildikleri görülmüştür. Bu çalışmada, Borsa İstanbul’da yer alan halka açık en büyük 50 işletme özelinde incelenmiştir. Geçmişe nazaran Borsa İstanbul 30, 50, 100 gibi sıralamalar değişim göstermektedir. Bu değişimin gerekçeleri bu çalışmanın kapsamı dışında yer almaktadır. Diğer taraftan “etik kurallara” ilişkin uygulamalar hızlı bir değişim göstermektedir. Etik ilkelere ilişkin yaşanan son gelişmeler literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Bu çalışma, ikinci kaynaklardan elde edilen veriler toplanarak geliştirilmiştir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında incelenen işletmelerin 2021 faaliyet raporları ve internet sitelerinden işletme etiği kavramına ilişkin bilgileri ulaşılmıştır. Ayrıca bu çalışmanın örneklem grubunu, BİST 50 içerisinde yer alan işletmeler olmaktadır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda mali, gıda, turizm, imalat gibi sektörel bazda etik kuralların incelenmesinin daha faydalı olacağı düşünülmektedir. Özellikle uluslararası standartlara uyum ilkelerini kapsayan çalışmaların yapılmasına günümüzde daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Toplumların ve insanlığın huzurlu yaşam alanları sağlanmasında işletmelere önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerden birisi de etik ilkelere uygun politikalar ve uygulamalar geliştirilmesi önerilmektedir. Son olarak değişik zaman periyotlarında, etik kurallara ilişkin işletme uygulamalarının; BİST 30, BİST 50 ve BİST 100 özelinde incelenmesi tavsiye edilmektedir.

YAZAR BEYANI / AUTHOR STATEMENT

Araştırmacı(lar) makaleye ortak olarak katkıda bulunduğunu bildirmiştir. Araştırmacı(lar) herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

KAYNAKÇA

- Akbank (31 Aralık 2021). *Akbank etik ilkeler*. <https://www.akbank.com/tr-tr/Yatirimci-iliskileri/Sayfalar/Etik-Ilkeler.aspx> (Erişim tarihi: 21.05.2022).
- Akkök (31 Aralık 2022). *Akkök şirketler grubu iş etiği ilkeleri*. <https://www.akkok.com.tr/Files/akkok-is-etigi.pdf> (Erişim tarihi: 08.08.2022).
- Aksa (31 Aralık 2021). *Aksa enerji etik ilkeler*. <https://www.aksainvestorrelations.com/tr/kurumsal-yonetim/etik-ilkeler/> (Erişim tarihi: 21.07. 2022).
- Aksoy, Y. (2019). 21. Yüzyıl'da Sürdürülebilirlik: Sosyal Bilimlere Dayalı Perspektifler. E. Ayrancı (Ed.). *Sosyal Paydaş Teorisinin Sürdürülebilirlik Yönetimine Yönelik Katkıları: Bir Değerlendirme (s. 153-181) İçinde*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Alarko (31 Aralık 2021). *Alarko holding etik kurallar*. <https://www.alarko.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/kurumsal-yonetim/bilgilendirme-politikasi> (Erişim tarihi: 21.05.2022).
- Altay, D. (2019). *Kurumsal sürdürülebilirlik açısından entegre raporlamanın incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Anadolu Efes (31 Aralık 2021). *2021 faaliyet raporu*. <https://www.anadoluefes.com/tablo/309/yatirimci-iliskileri/faaliyet-raporu> (Erişim tarihi: 07.08.2012).
- Arçelik (31 Aralık 2021). *2021 faaliyet raporu*. https://www.arcelikglobal.com/media/6798/arcelik21_faaliyet_raporu.pdf (Erişim tarihi: 26.06.2022).
- Aselsan (31 Aralık 2021). *Aselsan etik ilkeler*. <https://www.aselsan.com.tr/tr/hakkimizda/aselsan-etik-ilkeler#:~:text=ASELSAN%20%C3%A7a%20B1%C5%9Fanlar%C4%B1%3B,a%C3%A7%C4>

%B1s%C4%B1yla%2C%20adil%20ve%20tarafs%C4%B1z%20davran%C4%B1r. (Erişim tarihi: 12.08.2022).

Atagan Çetin, A., Doğan, S. ve Çetin, O. I. (2019). Kurumsal sosyal sorumluluk ve çevresel sürdürülebilirlik ilişkisi: Marmara bölgesindeki işletmeler örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21(2), 625-640.

Ayral, G., Saracel, N. (2021). Etik iklimin kurumsal itibar ve kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımına etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13 (3), 2376-2395. <https://doi.org/10.20491/isarder.2021.1267>.

Aytar, F. (2021). *Bist 100'de bulunan şirketlerin etik taahhütleri üzerine bir içerik analiz* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BİM (31 Aralık 2021). *BİM etik ilkeler*. <https://www.bim.com.tr/Politikalar/Genel/B%C4%B0M%20Etik%20%C4%B0lkeler.pdf>, (Erişim tarihi: 18.06.2022).

BİST 50 (1 Ocak 2022). *BİST 50'de işlem gören firmalar*. <https://www.ttyatirimciiliskileri.com.tr/tr-tr/mali-operasyonel-veriler/sayfalar/faaliyet-raporlari>. (Erişim tarihi: 14.08.2022).

Carroll, Archie B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.

Doğan Holding (31 Aralık 2021). *Doğan grubu etik ilke ve davranış kuralları*. <https://www.doganholding.com.tr/kurumsal-yonetim/etik-ilke-ve-davranis-kurallari/> (Erişim tarihi: 30.07. 2022).

Ege Endüstri (31 Aralık 2021). *Ege endüstri ve ticaret etik kuralları*. <https://egeendustri.com.tr/politikalar/>, (09.06.2022).

Emlak Konut (31 Aralık 2022). *Emlak konut etik değerler*. https://www.emlakkonut.com.tr/_Assets/Upload/Images/file/surdurulebilirlikraporu/SurdurulebilirlikRaporu_2021.pdf (Erişim tarihi: 09.07.2022).

Enerjisa (31 Aralık 2021). *Enerjisa iş etiği kuralları*. <https://m.enerjisa.com.tr/Upload/Docs/ENETIK.pdf>, (Erişim tarihi: 09.05.2022).

Enka İnşaat (31 Aralık 2021). *Enka inşaat 2021 sürdürülebilirlik raporu*. <https://www.enka.com/sustainability/tr/enka-2021-surdurulebilirlik-raporu/> (Erişim tarihi: 8.08.2022).

Erdemir (31 Aralık 2021). *Erdemir 2021 entegre faaliyet raporu*. <https://www.erdemir.com.tr/yatirimci-iliskileri/yillik-faaliyet-raporlari/> (Erişim tarihi: 02.08.2012).

Ford Otosan (31 Aralık 2021). *Ford otosan faaliyet raporu*. <fordotosan.com.tr/tr/yatirimcilar/finansal-raporlar/faaliyet-raporlari> (Erişim tarihi: 18.06.2022).

Freeman, R. Edwerd (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman Press.

Garanti (31 Aralık 2021). *Garanti BBVA 2021 sürdürülebilirlik raporu*. <https://www.garantibbvainvestorrelations.com/tr/entegre-faaliyet-raporu/> (Erişim tarihi: 12.06.2022).

- Gerged, Ali M. (2021). Factors affecting corporate environmental disclosure in emerging markets: The role of corporate governance structures. *Business Strategy and the Environment*. 30(1), 609-629.
- Giannarakis, G., Andronikidis, A. & Sariannidis, N. (2019). Determinants of environmental disclosure: Investigating new and conventional corporate governance characteristics. *Annals of Operations Research*, 294(1), 87-105.
- Gözükar, E. (2019). İşletme ve Sürdürülebilirlik. E. AY (Ed.). 21. *Yüzyıl'da Sürdürülebilirlik: Sosyal Bilimlere Dayalı Perspektifler* (s. 11-50) içinde. Ankara: Beta Yayınları.
- Gübretaş (31 Aralık 2021). *Gübretaş etik ilkeler ve çalışma prensipler*. <https://www.gubretas.com.tr/wp-content/uploads/2019/04/etik-ilkeler-ve-calisma-politikasi.pdf> (Erişim tarihi: 08.08.2022).
- Halkbank (31 Aralık 2021). *Halkbank sürdürülebilir etik ilkeler*. <https://www.halkbank.com.tr/content/dam/halkbank/tr/dokumanlar/bankamiz/surdurulebilirlik/EtikIlkeler2020.pdf> (Erişim tarihi: 07.08.2012).
- Hektaş (31 Aralık 2021). *Hektaş Ticaret T.A.Ş. iş etiği esasları*. <https://hektas.com.tr/wp-content/uploads/Documents/A9268235-AB78-4D95-59CB-08D8B857F468.pdf> (Erişim tarihi: 02.08.2022).
- İpek Enerji (31 Aralık 2021). *İpek doğal enerji kaynakları 2021 faaliyet raporu*. <https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/986-ipek-dogal-enerji-kaynaklari-arastirma-ve-uretim-a-s> (Erişim Tarihi: 08.08.2022).
- İskenderun Demir Çelik (31 Aralık 2021). *İskenderun demir çelik etik kurallar ve çalışma ilkeleri*. isdemir.com.tr/kurumsal/etik-kurallar-ve-calisma-ilkeleri/ (Erişim Tarihi: 21.07.2022).
- İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı (31 Aralık 2021). *İş GYO 2021 faaliyet raporu*. <https://www.isgyo.com.tr/is-gyo-gayrimenkul-yat%C4%B1r%C4%B1mci-iliskileri-is-GYO-guvenesiyle/raporlar-ve-sunumlar/yillik-faaliyet-raporlari/>, (Erişim Tarihi: 30.06. 2022).
- Kardemir (31 Aralık 2021). *Kardemir iş etiği kuralları*. <https://www.erdemir.com.tr/kurumsal/etik-kurallar-ve-calisma-ilkeleri/> (Erişim Tarihi: 09.07.2022).
- Kardeş Selimoğlu, S. ve Yazıcı, R. (2021). Türkiye’de kurumsal yönetim ve sürdürülebilirlik. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. Ağustos 2021 (Özel Sayı), 113-136. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mufad/issue/64484/982425>.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), 170-189. Retrieved from <https://dergipark.org/en/pub/susbid/issue/54983/727462>.
- Koç Holding (31 Aralık 2021). *Koç holding etik ilkeler ve uyum politikaları*. <https://www.koc.com.tr/hakkinda/etik-ilkeler-ve-uyum-politikalari> (Erişim Tarihi: 23.05.2022).
- Kordsa (31 Aralık 2021). *Kordsa 2021 faaliyet raporu*. kordsa.com.tr/yatirimci-iliskileri/yillik-rapor-liste/faaliyet-raporlari/412/0/0 (Erişim Tarihi: 30.06. 2022).
- Koza Altın (31 Aralık 2021). *Koza altın işletmeleri 2021 faaliyet raporu*. <https://kozaaltin.com.tr/yatirimci-iliskileri/faaliyet-raporlari/> (Erişim Tarihi: 21.05.2022).

- Koza Anadolu Madencilik (31 Aralık 2021). *Koza anadolu metal madencilik 2021 faaliyet raporu*. <https://www.kozametal.com.tr/data/Koza%20Anadolu%20Faaliyet%20Raporu%2001%20OCAK-31%20MART%202022.pdf> (Erişim Tarihi: 02.08.2012).
- Kuşat, N. (2012). Sürdürülebilir işletmeler için kurumsal sürdürülebilirlik ve içsel unsurları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 227-242.
- Küçükoğlu Tepe, M. (2012). Etik değerler ve etiğin kurumsallaşması. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 177-185. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/hiad/issue/7651/100156>.
- Migros (31 Aralık 2021). *Migros 2021 entegre faaliyet raporu*. <https://www.migroskurumsal.com/surdurulebilirlik/raporlarimiz#surdurulebilirlik> (Erişim Tarihi: 06.06.2022).
- Mohan Bursalı, Y. (2018). Kurumsal yönetim ilkeleri ışığında etik kurallar ve sosyal sorumluluk. *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 32(2), 505-531.
- Norton, Thomas A., Zacher, H. & Ashkanasy, Neal M. (2015). Pro-Environmental Organizational Culture And Climate. J. L Robertson. and J. Barling (Ed.). *The Psychology of Green Organizational Behavior* in (49-54). New York: Oxford Press.
- Odaş Elektrik (31 Aralık 2021). *Odaş elektrik 2021 faaliyet raporu*. <https://www.odasenerji.com.tr/media/1849/odas-06-2021-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi: 12.07.2022).
- Otokar (31 Aralık 2021). *Otokar etik kuralları*. <https://www.otokar.com.tr/yatirim-iliskileri/kurumsal-yonetim/etik-ilkeler-ve-uyum-politikasi>. (Erişim tarihi: 30.06. 2022).
- Oyak Çimento (31 Aralık 2021). *Oyak çimento iş etiği kuralları*. <https://www.oyakcimento.com/tr/calisan-politikasi/etik-kurallar> (Erişim tarihi: 27.05.2022).
- Önder, Ş. ve Kaya, E. (2018). İşletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarında kurumsal yönetim yapılarının etkisi: BİST 100 üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (78), 155-170. doi: 10.25095/mufad.412567.
- Özbudak, F. (2019). *İşletmelerin çevre yönetimine etik yaklaşımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pegasus (31 Aralık 2021). *Pegasus 2021 yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu*. <https://www.pegasusyatirimciliskileri.com/tr/operasyonel-ve-finansal-veriler/faaliyet-raporlari>, (Erişim tarihi: 22.06.2022).
- Petkim (31 Aralık 2021). *Petkim 2021 faaliyet raporu*. <https://www.petkim.com.tr/Sayfa/1/1775/SURDURULEBILIRLIK.aspx> (Erişim tarihi: 20.07.2022).
- Sabancı Holding (31 Aralık 2021). *Sabancı holding iş etiği kuralları*. <https://www.sabanci.com/tr/calisma-prensipleri/is-etigi-kurallari> (Erişim tarihi: 19.05.2022).
- Sarı, Ö. ve Göktaş Kulualp, H. (2019). Etik kodlar bağlamında şirketlerin kurumsal yönetim ilkeleri uyum raporlarının incelenmesi. Cumhuriyet Zirvesi 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Sivas.
- Sasa (31 Aralık 2021). *Sasa İş Etiği*. <https://sasa.com.tr/surdurulebilirlik/sosyal-surdurulebilirlik/is-etigi> (Erişim Tarihi: 21.07. 2022).

- Saygılı, E., Gören Yargı, S. & Kiroğlu, M. (2019). Halka Açık Şirketlerde İş Etiği Kodları Analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21 (3), 656-679. doi: 10.31460/mbdd.523144.
- Şişecam (31 Aralık 2021). *Türkiye şişe ve cam fabrikaları 2021 faaliyet raporu*. <https://www.sisecam.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/sunumlar-ve-raporlar/yillik-faaliyet-raporlari> (Erişim tarihi: 08.08.2022).
- Şok Marketler (31 Aralık 2021). *Şok marketler etik ilkeler*. <https://kurumsal.sokmarket.com.tr/surdurulebilirlik> (Erişim tarihi: 11.08.2022).
- Tanç Güngör, Ş. (2015). Kurumsal yönetim uygulamaları kapsamında etik kurallar: Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren şirketler üzerinde bir araştırma. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*. 1(3), 1-16.
- Taşkırmaz, M. (2015). *Kurumsal sürdürülebilirlik ve kurumsal yönetimin kurumsal itibar üzerindeki etkisi: Borsa İstanbul*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tav Havalimanları (31 Aralık 2021). *Tav havalimanları etik ve uyum*. <https://tavhavalimanlari.com.tr/tr-TR/tav-hakkinda/politikalar/pages/is-etigi-ve-uyum> (Erişim tarihi: 08.05.2022).
- Tekfen Holding (31 Aralık 2021). *Tekfen holding etik ilkeleri*. <https://www.tekfen.com.tr/etik-kurallar-4-32> (Erişim tarihi: 21.07. 2022).
- Tofaş (31 Aralık 2021). *Tofaş 2021 faaliyet raporu*. <https://www.tofas.com.tr/YatirimciIliskileri/FaaliyetRaporlari/Pages/default.aspx> (Erişim tarihi: 30.06. 2022).
- TSKB (31 Aralık 2021). *TSKB 2021 entegre faaliyet raporu*. <https://www.tskb.com.tr/hizmetler/surdurulebilir-bankacilik/raporlarimiz/entegre-ve-surdurulebilirlik-raporlari> (Erişim tarihi: 21.07.2022).
- Tuan, K. (2019). Yönetim kurulu özelliklerinin sürdürülebilirlik raporlarına etkisi: Borsa İstanbul örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 233-242. doi: 10.30794/pausbed.451233
- Turkcell (31 Aralık 2021). *Turkcell 2021 faaliyet raporu*. <https://www.turkcell.com.tr/tr/hakkimizda/yatirimci-iliskileri/faaliyet-raporu> (Erişim tarihi: 09.05.2022).
- Tüpraş (31 Aralık 2021). *Tüpraş sürdürülebilirlik raporu*. <https://www.tupras.com.tr/sr-raporlari> (Erişim tarihi: 06.06.2022).
- Türk Hava Yolları (2021). *Türk Hava Yolları sürdürülebilir etik değerleri*. <https://investor.turkishairlines.com/tr/kurumsal-yonetim/surdurulebilirlik> (Erişim tarihi: 09.06.2022).
- Türk Telekom (31 Aralık 2021). *Türk Telekom 2021 faaliyet raporu*. <https://www.ttyatirimciiliskileri.com.tr/tr-tr/mali-operasyonel-veriler/sayfalar/faaliyet-raporlari> (Erişim tarihi: 18.06.2022).

Türkiye İş Bankası (2021). *Türkiye İş Bankası 2021 entegre faaliyet raporu*. <https://www.isbank.com.tr/bankamizi-taniyin/raporlarimiz> (Erişim tarihi: 08.08.2022).

Tüyen, Z. (2020). İşletmelerde sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirliği etkileyen etmenler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 91-117.

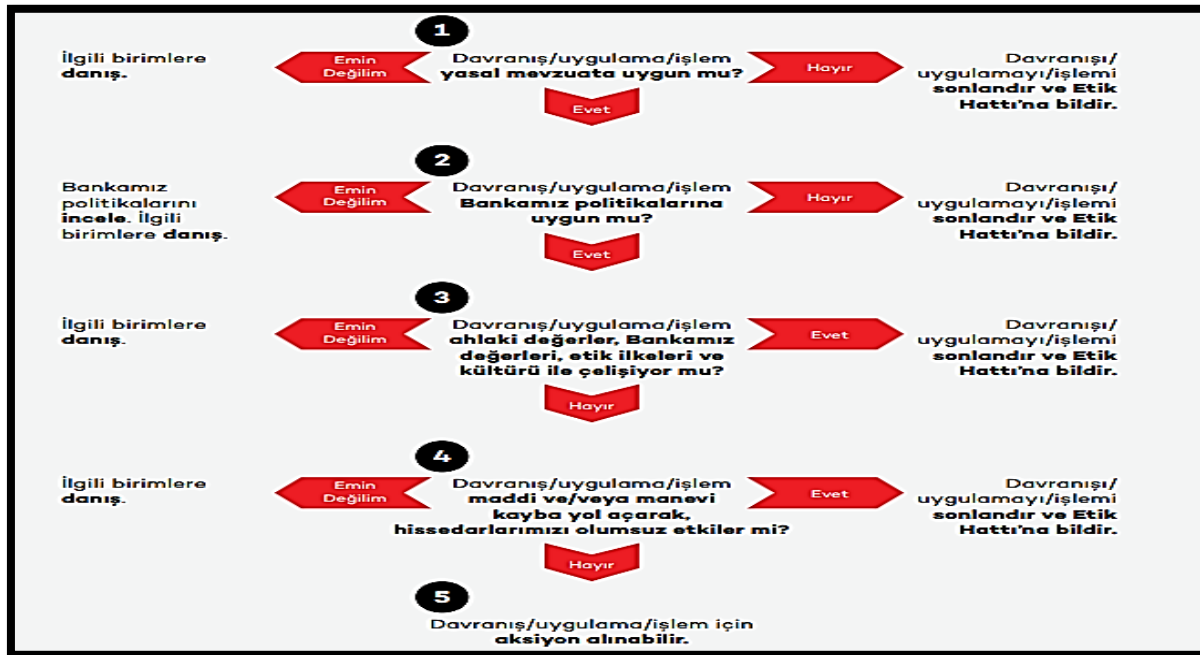
Vakıfbank (31 Aralık 2021). *Vakıfbank 2021 entegre faaliyet raporu*. <https://www.vakifbank.com.tr/faaliyet-raporlari.aspx?pageID=2532> (Erişim tarihi: 02.08.2012).

Vestel (2021). *Vestel 2021 entegre faaliyet raporu*. <http://www.vestelyatirimciiliskileri.com/finansal-bilgiler/yillik-faaliyet-raporlari.aspx> (Erişim tarihi: 07.08.2012).

Yapı kredi (2021). *Yapı kredi 2021 entegre faaliyet raporu*. https://www.yapikrediinvestorrelations.com/tr/images/pdf/faaliyetraporlari/2021/yapi_kredi_2021_entegre_faaliyet_raporu.pdf (Erişim tarihi: 09.05.2022).

EKLER

Şekil 1: Etik Kurallar Uygulama Yönergesi

Kaynak: Akbank Etik İlkeler, 2022, s. 4

Ek 2.

Tablo 5: Kordsa Etik Uygulamalara İlişkin Bilgiler (2019, 2020 ve 2021 Yılları)

KORDSA İŞ ETİĞİ	2019	2020	2021
Etik hatta gelen bildirimlerin sayısı	3	2	7*
Etik hatta gelen ve yıl içinde çözümlenen bildirimlerin sayısı	3	2	6
Etik hatta gelen ayrımcılık bildirimlerinin sayısı	0	0	0
Etik hatta gelen rahatsızlık / taciz bildirimlerinin sayısı	0	0	0
Etik hatta gelen çocuk işçilik / zorla çalıştırma bildirimlerinin sayısı	0	0	0
Etik hatta gelen bilgi güvenliği bildirimlerinin sayısı	0	0	0
Etik konusunda verilen toplam eğitim (saat) (insan hakları dahil)	491	1.488	3.685
Etik eğitimi alan çalışan sayısı	966	1.374	1.559
Etik konusunda verilen kişi başına düşen eğitim (saat)	0,51	1,08	2,36
Etik konusunda verilen eğitimlerin çalışanlar kapsama oranı	Türkiye: Beyaz Yaka Çalışanların %100'üne online Mavi Yaka Çalışanların %100'üne iş başı eğitimler ile birlikte.		Türkiye: %100 Brezilya: %71,6 Endonezya: %92 Tayland: %23,5
Etik konusunda verilen eğitimlerin içinde yer alan başlıklar	Rüşvet / Yolsuzluk / Sahtekarlık / Ayrımcılık Rahatsızlık / Taciz / İnsan Hakları		

Kaynak: Kordsa 2021 Etik Uygulamaları

Ek 3.

Tablo 6: Dürüst Davranış Konusunda Sorulması Gereken Sorular

<ol style="list-style-type: none">
1. Yaptıklarım hukuk kurallarına uygun mu?
2. Adil ve dürüst davranıyor muyum?
3. Bir başkası (rakip firma) yaptıklarımı yapsaydı, rahatsız olur muydum?
4. Ortaklık değerlerine ve etik standartlara uygun hareket ediyorum muyum?
5. Bu durumda gereken şekilde davranmamak, durumu kötüleştiriyor ya da bir "yanlışın" devam etmesine yol açıyor mu?
6. Bir sabah gazetelerin birinci sayfasında görülseydim, davranışım bana nasıl görünürdü?
7. Bir mahkemede ifade veriyor olsaydım, yaptığımı açıklamam istendiğinde nasıl bir cevap verirdim?
8. Aileme, çocuklarıma, veya arkadaşlarıma bu yaptığımı savunabilir miydim?
9. Başkalarının da benim gibi davranması gerektiğini göğsümü gere gere öğütleyebilir miyim?
10. Algılanacak olan, benim kafamdaki gerçek ile örtüşüyor mu? Yaptıklarım nasıl anlaşılabilir?

Kaynak: Türk Hava Yolları Sürdürülebilir Etik Değerler, 2022, s. 18.

Tablo 4: BİST 50’de yer Alan Firmalar

Sıra No	Firma Kodu	Sıra No	Firma Kodu
1	MGROS	26	ARCLK
2	HALKB	27	EGEEN
3	TCELL	28	EREGL
4	ENKAI	29	SASA
5	KOZAL	30	ALARK
6	VESTL	31	SAHOL
7	TSKB	32	AEFES
8	AKSEN	33	OTKAR
9	TTKOM	34	EKGYO
10	PETKM	35	THYAO
11	SISE	36	HEKTS
12	TUPRS	37	AKSA
13	VAKBN	38	PGSUS
14	TOASO	39	ISCTR
15	KRDMD	40	KCHOL
16	DOHOL	41	ASELS
17	TTRAK	42	TAVHL
18	AKBNK	43	IPEKE
19	TKFEN	44	ISDMR
20	FROTO	45	GUBRF
21	KOZAA	46	ENJSA
22	KORDS	47	SOKM
23	YKBNK	48	OYAKC

24	ISGYO	49	ODAS
25	BIMAS	50	GARAN

Kaynak: Mynet, BİST 50’de İşlem Gören Firmalar (Erişim Tarihi: 13.07.2022).